

Veileder for sikker bruk av maskiner på anleggsplassen

– En veileder for deg som maskinfører

Hvorfor denne veilederen?

Veilederen skal bidra til at du som kjører ulike maskiner får tips, slik at ingen kommer til skade. Det er arbeidsgiveren som ansvaret for å legge til rette, gi deg opplæring og sørge for å ha rutiner for å sikre at maskinene er kontrollert og i orden. All anleggsvirksomhet er forbundet med risiko. Anleggsmaskiner er ofte involvert i ulykker og hendelser på anleggsplatsen. **Det DU faktisk gjør vil avgjøre om noen kommer til skade eller ikke.** Denne veilederen er laget av partene i bransjen og bygger på erfaringer fra anleggsplasser i Norge.

Hvorfor skjer ulykker?

- Arbeidstakere uten tilstrekkelig opplæring og erfaring.
- Trøtthet og uoppmerksomhet blant sjåfører.
- Fyllinger og anleggsveier raser ut.
- Manglende sikring av anleggsveier og tipplasser.
- Manglende kommunikasjon og samarbeid på anleggsplatsen.
- Klemt/påkjørt av maskin.
- Fører skades ved velt av maskin.
- Fall fra maskin.
- Rygging.

Hva kan DU som maskinfører gjøre?

- Sørg for at du har fått opplæring på maskin og utstyr du skal bruke.
- Vær uthvilt, si fra om du ser andre sliter. Bruk ikke telefonen når du kjører eller arbeider med maskinen.
- Vær oppmerksom, vær sikker. Stans hvis du er i tvil.
- Si fra om feil, mangler og risikable forhold.
- Snakk og planlegg sammen. Gi beskjed om du oppdager farlige forhold.
- Vær oppmerksom på blindsoner, vær fokusert, hold oversikt. Bruk påbudt verneutstyr når du går ut av maskinen, også synlighetstøy.
- Bruk alltid sikkerhetsbelte.
- Benytt stige og handtak når du går av og på maskinen. Bruk trepunkts grep. Gå alltid med ansiktet inn mot maskinen. Hopp aldri. Gå alltid på sklisikre flater.
- Planlegg kjøringen og organiser arbeidsplassen slik at rygging unngås i størst mulig grad. Bruk hjelpemann om nødvendig.

Kontroll før bruk

Maskinførers oppgave

Gå rundt maskinen

- Kontroller grave-/lasteutstyret. Kontroller boltlåsing. Sjekk for sprekker.
- Kontroller hydraulikkanlegget. Kontroller slanger, rør og sylindre for skader og lekkasjer.
- Kontroller felger, dekk/belter og ruller. Sjekk for skader, lufttrykk, løse belteplater og skadde belteruller.
- Se etter lekkasjer. Se også under maskinen.
- Kontroller lys, speil og ryggekamera. Kontroller alt lys på maskinen.
- Se om det er personer i fareområdet.

I førerhytta

- Se etter løse gjenstander. Fjern ting som kan skade deg om maskinen tipper.
- Ta på deg sikkerhetsbelte. Juster sete, speil og evt. spaker.
- Sørg for at glassruter er rene og uskadet.

Funksjonsprøving

- Start maskinen. Kontroller instrumenter og varselamper.
- Kontroller alle hydraulikkfunksjoner. Kontroller spakbevegelser og funksjon.
- Test bremsen og styring før kjøringen begynner.

Er du usikker, se i maskinens instruksjonsbok!

Krav til fører av masseforflytningsmaskin

- Sertifisert opplæring i aktuell klasse [M1-M6].
- Opplæring på den maskinen du fører.
- Opplæring ved bruk av tilleggsutstyr som gir eller tilfører maskinen en ny funksjon.
- Evt. førerkort.

Krav til maskinen

- Maskinen skal være CE-merket.
- Samsvarserklæringer på maskin og tilleggsutstyr som gir maskinen en ny funksjon skal være tilgjengelig.
- Instruksjonsbok for maskin og utstyr skal være i maskinen.
- Dokumentasjon for utført periodisk sakkyndig kontroll [årskontroll].

Fører av traktor og lastebil

- Sørg for at du har rett førerkort og kompetansebevis.
- Sett deg inn i kjøre- og hviletidsbestemmelsene.

Andre ting å passe på

- HMS-kort for bygg og anleggsnæringen.
- Arbeidsvarslingskurs for arbeid ved og på offentlig vei.

M1 Doser

Risikoforhold

Ved arbeid på tipp

- Plasser maskin slik at du er synlig for [har øyekontakt med] fører av transportkjøretøy.
- Legg opp fysisk sperring ved dosing på tipp.
- Vurder tipplassens stabilitet fortløpende.
- Sørg for at tipping over kanten ikke forekommer. **DU er sjef på tippen!**

Ved planeringsarbeid

- Tenk på veltefare ved dosing på tvers av skråning
- Vurder underlaget før du kjører utpå

M2 Gravemaskin

**Kjøring med hjulgraver krever ofte førerkort i tillegg.
Sjekk hva som kreves for din maskin der du skal kjøre.**

Risikoforhold

Utskiftbart utstyr og verktøy

- Ved bytte av utstyr, kontroller alltid at det sitter fast.
- Bruk kun utstyr som er godkjent for din maskin.

Ved gravearbeider

- Sørg for plant og stabilt underlag.
- Utvis stor forsiktighet ved rensk av fjell.
- Er påvisning av kabler og rør foretatt?
- Ved opplasting av transportkjøretøy, pass på det blir riktig lastet og ikke overlastes.
- Ved graving av grøfter, vær spesielt forsiktig. Følg retningslinjene.
- Ha kontroll på alle personer innenfor maskinens arbeidsområde.

Ved løfteoperasjoner

- Løfteoperasjoner må utføres på en sikker måte. Om personer skal håndtere godset, må maskinen være utrustet for løfteoperasjoner. [Slangebruddsventiler på stikke og bom, overlastvarsler og lastediagram, samt godkjent krok og løfteredskap].
- Ved HK-innfestet skuff skal denne tas av ved løfteoperasjoner.

Ved kjøring med hjulgravemaskin

- Vær oppmerksom på maskinens blindsoner, spesielt gravebommen.
- Ved kjøring med tilhenger skal du følge maskinprodusentens anvisning om hvor mye du kan trekke med din maskin.

M3 Veghøvel

Kjøring med veghøvel krever ofte førerkort i tillegg.
Sjekk hva som kreves for din maskin der du skal kjøre.

Risikoforhold

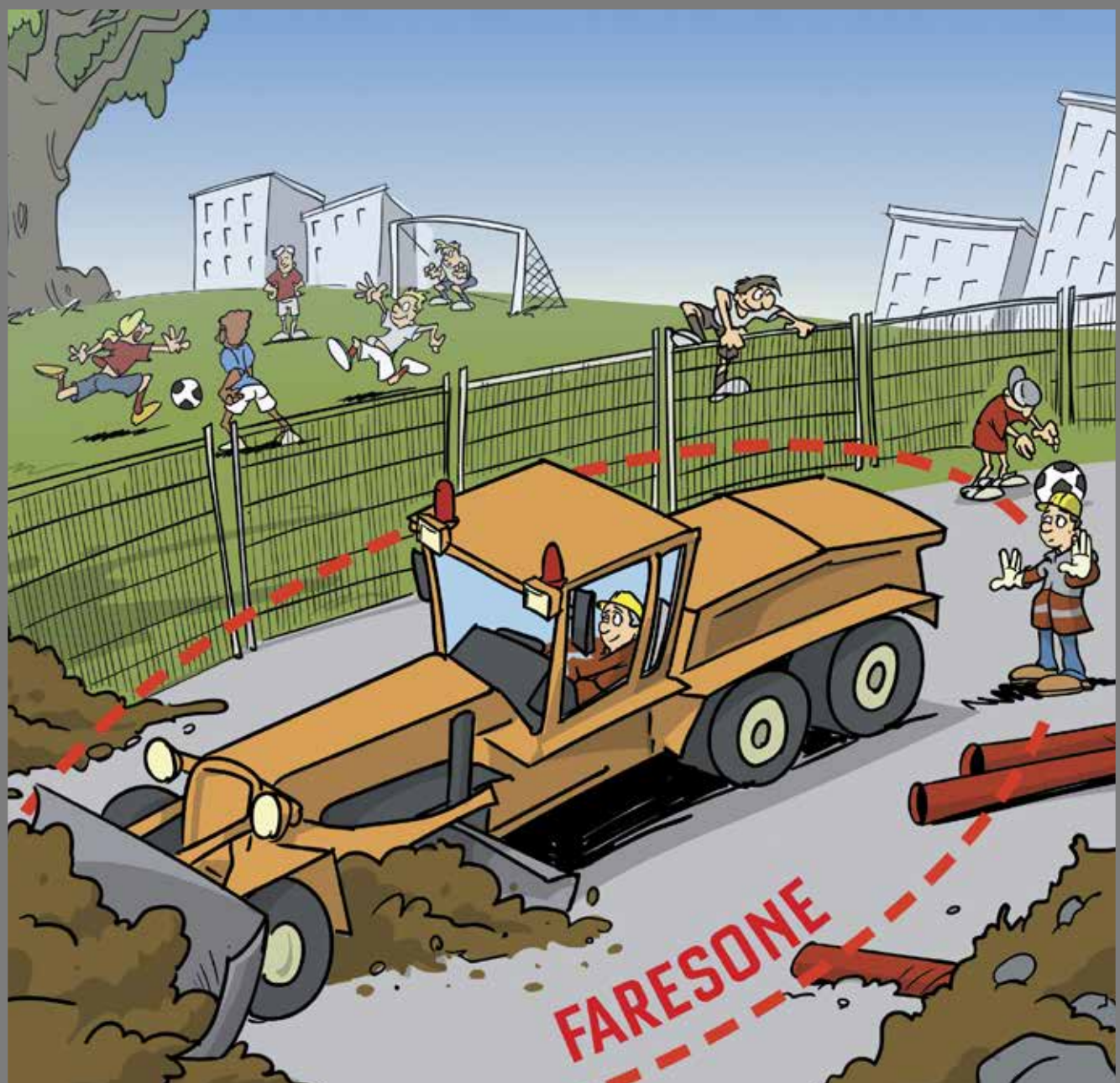
Tilleggsutstyr og utskiftbart utstyr

- Ved montering av tilleggsutstyr, kontroller alltid at det sitter fast.
- Bruk kun utstyr som er godkjent for din maskin.

Ved arbeid

- Ha kontroll på alle personer innenfor maskinens arbeidsområde. Vær spesielt oppmerksom ved rygging.

- Avpass fart, og press på skjær ved ishøvling på vei. Vær oppmerksom på kummer og brofuger.
- Vær ekstra oppmerksom når du rydder veier og plasser der trafikken går.
- Avpass alltid fart etter rådende forhold.
- Vær oppmerksom på veltefaren ved arbeid nær veiskulder.
- Vær spesielt oppmerksom på andre personer som befinner seg i maskinens arbeidsområde.

M4 Hjullaster

**Kjøring med hjullaster krever ofte førerkort i tillegg.
Sjekk hva som kreves for din maskin der du skal kjøre.**

Risikoforhold

Utskiftbart utstyr og verktøy

- Ved bytte av utstyr, kontroller alltid at det sitter fast.
- Bruk kun utstyr som er godkjent for din maskin. Tenk på stabiliteten.

Ved opplasting

- Sørg for plant og stabilt underlag.
- Ved opplasting av transportkjøretøy, pass på at det blir riktig lastet og ikke overlastes.
- Ha kontroll på alle personer innenfor maskinens arbeidsområde.

Ved laste og bærearbeid

- Vær oppmerksom på maskinens blindsoner.
- Hold utstyret så lavt som mulig ved massetransport.
- Ikke kjør om godset hindrer sikten.

Ved løfteoperasjoner

- Løfteoperasjoner må utføres på en sikker måte. Skal personer håndtere godset, må maskinen være utrustet for løfteoperasjoner.

M5 Gravelaster

Kjøring med gravelaster krever ofte førerkort i tillegg. Sjekk hva som kreves for din maskin der du skal kjøre.

Risikoforhold

Utskiftbart utstyr og verktøy

- Ved bytte av utstyr, kontroller alltid at det sitter fast.
- Bruk kun utstyr som er godkjent for din maskin. Tenk på stabiliteten.

Ved opplasting

- Sørg for plant og stabilt underlag.
- Ved opplasting av transportkjøretøy, pass på det blir riktig lastet og ikke overlastes.
- Ha kontroll på alle personer innenfor maskinens arbeidsområde.

Ved laste og bærearbeid

- Vær oppmerksom på maskinens blindsoner.
- Hold utstyret så lavt som mulig ved massetransport.
- Ikke kjør om godset hindrer sikten.

Ved gravearbeider

- Sørg for plant og stabilt underlag.
- Utvis stor forsiktighet ved rensk av fjell.
- Er påvisning av kabler og rør foretatt?
- Ved graving av grøfter, vær spesielt forsiktig. Følg retningslinjene.

Ved kjøring

- Vær oppmerksom på maskinens blindsoner.
- Husk spesielt høyden på gravebommen.

Ved løfteoperasjoner

- Løfteoperasjoner må utføres på en sikker måte. Skal personer håndtere godset, må maskinen være utrustet for løfteoperasjoner. [Slangebruddsventiler på stikke og bom, overlastvarsler og lastediagram samt godkjent krok og løfteredskap.]
- Ved HK-innfestet skuff skal denne tas av ved løfteoperasjoner.

M6 Dumper

Kjøring med dumper krever ofte førerkort i tillegg.
Sjekk hva som kreves for din maskin der du skal kjøre.

Risikoforhold

På lasteplassen

- Ha øyekontakt/kommunikasjon med lastemaskinføreren, følg anvisningene.
- Se til at dumperen blir riktig lastet og ikke overlastes. Du bestemmer.
Tenk på egen og andres sikkerhet!

Transportkjøring

- Avpass farten.
- Tom dumper viker for lastet dumper.
- Stopp og meld fra om DU mener transportveien ikke er trygg.

På tipplass

- Stå med maskinen rett når du tipper.
- Tipp på anvist plass.
- Tipp aldri over kant uten fysisk sperreinnretning som hindrer utforkjøring.
- Ikke kjør før lastekassa er nede.

Traktor

Krav til fører

- Førerkort i rett klasse.
- Utstyrsspesifikk opplæring på den maskinen du bruker på anlegget.
- Dokumentert opplæring ved bruk av påmontert utstyr som gir maskinen en ny funksjon.

Risikoforhold

Før kjøring

- Gå rundt kjøretøyet og se at alt er i orden.
- Bruk alltid sikkerhetsbelte.
- Se til at utstyret du bruker er godkjent for bruk på din traktor.

På lasteplassen

- Ha øyekontakt/kommunikasjon med lastemaskinføreren, følg anvisningene.

- Overlast ikke tilhengeren, **DU BESTEMMER. TENK PÅ EGEN OG ANDRES SIKKERHET!** [Hovedregelen er 1,5 ganger traktorens egenvekt som maksimal vogntogvekt når tilhengeren har brems. Uten brems er maksimalt tilhengervekt 3990 kg.]
- Påse at traktoren har tilstrekkelig trekkraft for maksimal vogntogvekt [min. 7 hk/tonn.]

Transportkjøring

- Før kjøring på offentlig vei, gå rundt kjøretøyet. Kontroller dekk for skader og sjekk lufttrykket. Påse at det ikke er masse på karmen.
- Avpass farten.

På tipplass

- Påse at underlaget er stabilt og plant.
- Tipp aldri over kant uten fysisk sperring.
- Ikke kjør før kassa er nede.

Lastebil

Krav til fører

- Førerkort kl C eller CE. (Over 7,5 tonn)
- Yrkessjåførbevis for lastebil.

Risikoforhold

På lasteplassen

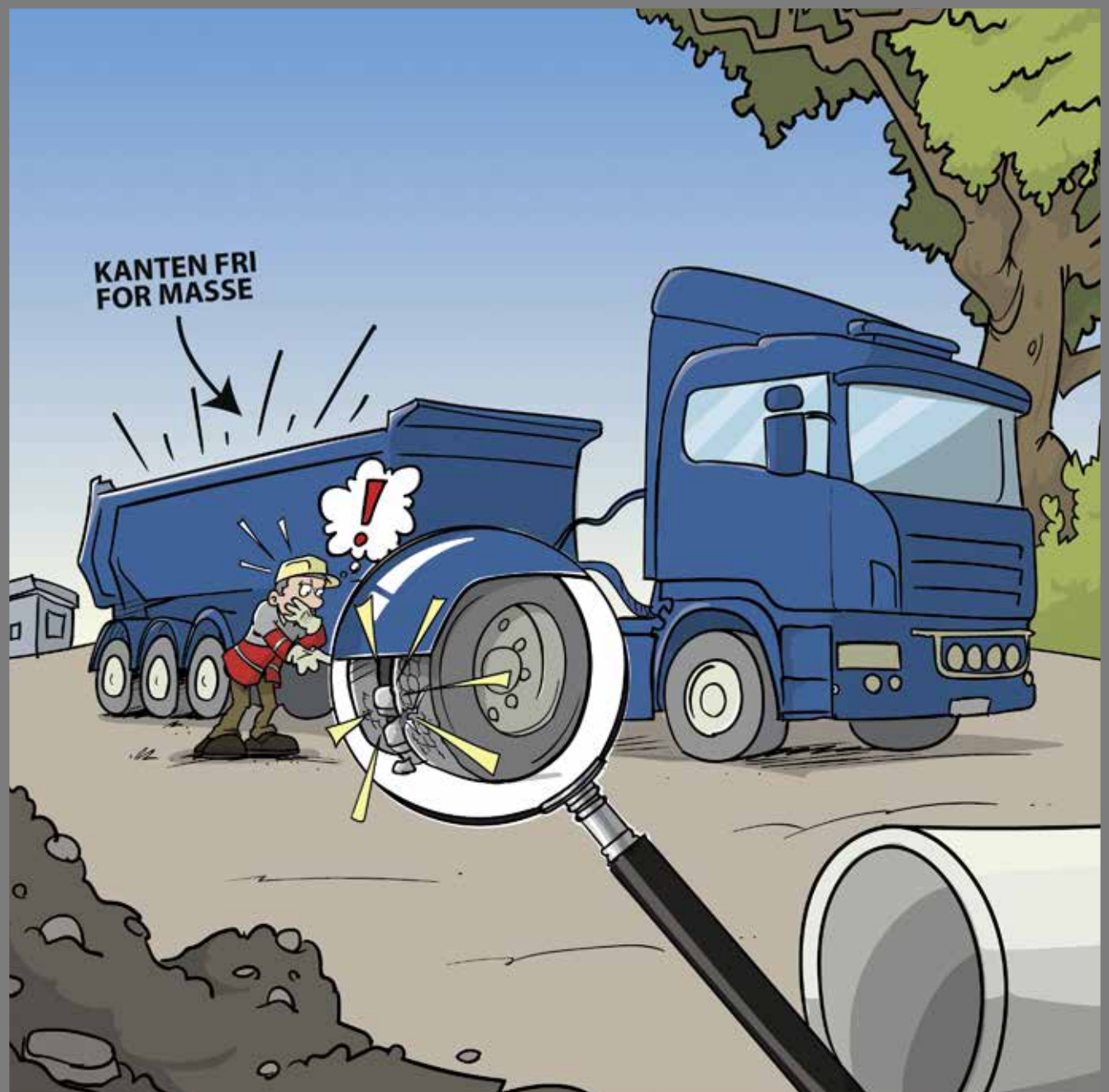
- Ha øyekontakt/kommunikasjon med lastemaskinføreren, følg anvisningene.
- Se til at lastebilen blir riktig lastet og ikke overlastes, **DU BESTEMMER.**
TENK PÅ EGEN OG ANDRES SIKKERHET!

Transportkjøring

- Før kjøring på offentlig vei, gå rundt kjøretøyet. Kontroller dekk for skader og fastkilte steiner. Sjekk at det ikke er masse på karmen.
- Bruk sikkerhetsbelte, avpass farten.
- Overhold kjøre- og hviletidsbestemmelsene.

På tipplass

- Påse at underlaget er stabilt og plant.
- Tipp aldri over kant uten fysisk sperring.
- Ikke kjør før kassa er nede.

Ordningen med regionale verneombud i bygge- og anleggsbransjen ble innført i 1981 og er et trepartssamarbeid mellom Arbeidstilsynet, arbeidsgiverorganisasjonene Byggenæringens Landsforening og Maskinentreprenørenes Forbund, og arbeidstakerorganisasjonene Fellesforbundet og Norsk Arbeidsmandsforbund. Ordningen finansieres av bedriftene i bygge- og anleggsbransjen.

De regionale verneombudene for anleggsbransjen oppnevnes av Norsk Arbeidsmandsforbund, mens regionale verneombud for byggebransjen oppnevnes av Fellesforbundet.

For ytterligere informasjon: www.rvofond.no

**Yrkessjåfør/
Kjøre- og hviletid**

**Krav til arbeid på
og ved vei**

**Førerkort-
bestemmelser**

**HMS-kort i bygge- og
anleggsnæringen**

**Forskrift om
utførelse av arbeid
[Kap 10]**

**Forskrift om
maskiner (§8)**

mef.no

arbeidsmandsforbundet.no

rvofond.no

bnl.no

arbeidstilsynet.no

Fellesforbundet.no

Statens vegvesen

vegvesen.no